

УДК 351.620.9 (477)

Розуменко С. М.,
к.е.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ВІТРОЕНЕРГЕТИКИ УКРАЇНИ

Анотація. Одним із найбільш важливих напрямів енергетичної політики України є використання відновлюваних джерел енергії. В статті досліджено особливості державного регулювання розвитку вітроенергетики України, розглянуто потенціал відновлювальних джерел енергії, напрямки державної політики щодо розвитку вітроенергетики в Україні.

Ключові слова: енергетична політика, відновлювальні джерела енергії, вітроенергетика, державне регулювання.

Постановка проблеми. Використання відновлюваних джерел енергії є одним із найбільш важливих напрямів енергетичної політики України, спрямованої на заощадження традиційних паливно-енергетичних ресурсів та поліпшення стану оточуючого природного середовища. Збільшення обсягів використання відновлюваних джерел енергії в енергетичному балансі України дасть змогу підвищити рівень диверсифікації джерел енергоносіїв, що сприятиме зміцненню енергетичної незалежності держави [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням питання переваг використання відновлюваних джерел енергії займалися вітчизняні фахівці: О. Возняк, Г. Гелетука, Т. Железна, С. Кудря, Б. Тучинський, А. Щокін, М. Янів. Ураховуючи багатовекторність напрямів відновлювальної енергетики, важливість оптимізації паливно-енергетичного балансу України та її регіонів, питання модернізації механізмів державного регулювання розвитку відновлювальної енергетики та її окремих напрямів потребують подальших досліджень.

Формулювання цілей статті – дослідити особливості державного регулювання розвитку вітроенергетики України.

Виклад основного матеріалу. Україна має значний потенціал відновлюваної енергетики, який може бути використаний, щоб покращити торговий баланс, створити робочі місця та стимулювати економічну діяльність за часів, коли країна має подолати важливі економічні виклики, такі як збільшення залежності від імпорту енергоносіїв та необхідність терміново оновити застарілі

основні виробничі фонди в енергетиці. Розвиток відновлюваної енергетики також буде важливим внеском у досягнення встановлених політичних цілей – це скорочення залежності від імпорту природного газу та диверсифікації джерел енергопостачання. І таке енергопостачання також краще забезпечуватиме енергетичну безпеку [2].

Загальна встановлена потужність вітрогенераторів у світі становить 336 327 мВт, з яких 17 613 МВт було введено в перші шість місяців 2014 р. Усі вітряні турбіни, встановлені по всьому світі до середини 2014 р., можуть генерувати близько 4 % від загального світового попиту на електроенергію. Загальна потужність встановлених вітрогенераторів в світі зростає в середньому на 11 % щороку. Причинами такої додатної динаміки розвитку вітроенергетики у країнах світу є, в першу чергу, економічні переваги енергії вітру, її зростаюча конкурентоспроможність, цілеспрямований курс урядів країн на енергонезалежність, а також необхідність зменшення наслідків змін клімату та забруднення повітря [3]. За прогнозними даними, до 2020 р. очікується збільшення встановлених малих вітрогенераторів по всьому світу по відношенню до 2012 р. в 4 рази [4, 5, 6].

Установлена вітроенергетична потужність за регіонами України у другій половині 2014 року становила: Запорізька область – 200 МВт, Донецька область – 88 МВт, Миколаївська область – 37,5 МВт, Луганська область – 50 МВт, Херсонська область – 34 МВт, Київська область – 0,45 МВт [3]. За даними ДТЕК загальний вітровий потенціал України становить від 16 до 24 ГВт, при

цьому, 16 ГВт вважають економічно обгрунтованим потенціалом. Найбільш перспективними регіонами є південний та південно-західний регіони, де середньорічна швидкість вітру на висоті 80 метрів перевищує 7,5 м/сек. [2].

До ключових переваг використання у відновлювальній енергетиці країни саме енергії, виробленої вітроелектростанціями, можна віднести такі: істотне зменшення негативного впливу на навколишнє середовище; децентралізація постачання електроенергії, що сприяє суттєвому підвищенню його надійності та зменшенню втрат електроенергії у процесі її передачі на великі відстані; незалежність вітроенергетичної галузі від імпорту високо вартісного палива; наявність великої кількості територій з високим вітровим енергетичним потенціалом; створення нових робочих місць, розвиток інфраструктури областей України.

В Україні створена система відповідних фінансових пільг для стимулювання енергозбереження та використання відновлюваних джерел енергії. Вона прописана у Податковому та Митному Кодексах та Законі України «Про електроенергетику», а саме: введений зелений тариф; зменшені податки для підприємств відновлюваної енергетики; від сплати податку на прибуток звільнені: прибуток від виробництва електроенергії з відновлюваних джерел, прибуток від додаткової діяльності, пов'язаної з імпортуванням певних типів обладнання для відновлюваної енергетики; певні типи обладнання для відновлюваної енергетики звільнені від сплати мита на імпорт при імпортуванні.

Діючі «зелені» тарифи і високий вітроенергетичний потенціал істотно збільшили масштаби зростання вітроенергетичної галузі. На сьогодні в Україні діє один з найвищих серед країн Європи «зелений» тариф, гарантований державою до 1 січня 2030 р. Закон про «зелений» тариф є дієвим державним механізмом, що стимулює залучення інвестицій у технології використання відновлювальних джерел енергії. Держава гарантує, що весь обсяг виробленої електроенергії з відновлювальних джерел енергії буде куплено за «зеленим» тарифом. І, що не менш важливо, розрахунки за електроенергію, у першу чергу, здійснюються з тими

виробниками, які використовують саме відновлювальні джерела енергії. Завдяки чіткій прив'язці до курсу євро зазначений механізм повністю знімає з власників станцій ризики інфляції гривні, що дає впевненість у тому, що виплати за тарифом матимуть по відношенню до курсу валюти таку саму вартість і на момент включення станції, і через багато років.

В Україні діють органи державної влади, на які покладені відповідні завдання і які прямо або опосередковано впливають на енергетику України [2].

Міністерство регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ є основним органом, на який покладено функцію формування та забезпечення реалізації державної регіональної політики, у тому числі у таких сферах як енергоефективність і відновлювана енергетика та альтернативні види палива.

Державне агентство України з енергоефективності та енергозбереження, відповідно до покладених на нього завдань: створює систему моніторингу за ефективним використанням паливно-енергетичних ресурсів, відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива; надає підтвердження, у встановленому порядку, про належність палива до альтернативного; забезпечує розроблення державних норм, правил, технічних регламентів та стандартів у сфері ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів, енергозбереження, відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива; виступає державним замовником наукових, технічних досліджень, а також проектних робіт; розробляє, погоджує та здійснює контроль за виконанням державних цільових програм у сфері ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів, енергозбереження, відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива, погоджує галузеві та регіональні програми у цій сфері.

Національна комісія, яка здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, (НКРЕКП) є державним колегіальним органом, підпорядкованим Президенту України і підзвітним Верховній Раді України. До 2014 р. цей орган мав назву Національна комісія регулювання електроенергетики (НКРЕ). Основними сферами

нагляду з боку НКРЕ КП є: регулювання діяльності суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання, які діють у сферах електроенергетики, включаючи електростанції всіх типів; проведення цінової і тарифної політики у сферах енергетики, включаючи «зелений» тариф.

Міністерство енергетики та вугільної промисловості України через підпорядковане йому державне підприємство «Укренерго» забезпечує технічні умови та укладає угоди на підключення об'єктів відновлюваної енергетики до електромереж. Міністерство екології та природних ресурсів України здійснює перегляд планів будівництва об'єктів відновлюваної енергетики на предмет врахування екологічних міркувань та затверджує їх.

Міжнародне агентство з відновлюваної енергетики (IRENA) за результатами проведеного аналітичного дослідження та враховуючи різні бар'єри, що уповільнюють розвиток відновлюваної енергетики в Україні, розробили пропозиції, реалізація яких дозволить прискорити розгортання відновлюваної енергетики в Україні [2]:

- модернізація та підвищення ефективності роботи існуючих потужностей електроенергетики та теплоенергетики з внесенням інвестицій у підвищення енергоефективності та відновлювані джерела енергії;

- збільшення обсягу вітчизняних та іноземних інвестицій у нові потужності за рахунок спрощення процедури кваліфікації

для одержання зеленого тарифу, прийняття стимулів для малих інвесторів та створення фінансування у вигляді доступних позикових банківських продуктів, таких як гарантії за позиками;

- збільшення інформованості про ресурсний потенціал, витрати та вигоди відновлювальних джерел енергії та розробка норм, правил, стандартів і визначень.

- використання місцевих виробничих потужностей для створення доступного ринку обладнання для відновлюваної енергетики;

- розробка національного плану розвитку передавальних та розподільчих ліній електропередачі, який включає більше ніж 15% частку генерації електроенергії з вітрових та сонячних електростанцій та забезпечує гнучкість нових ТЕЦ.

Висновки. Для подальшого вдосконалення механізмів державного регулювання розвитку вітроенергетики України необхідно: вдосконалити законодавство у сфері розвитку відновлюваної енергетики та енергетики в цілому з наближенням його до європейських норм і стандартів; розробити галузеву програму з розвитку вітроенергетики України; створити державну програму розвитку галузі, розробити державний план розвитку вітроелектростанцій із залученням європейських партнерів України, виробників вітрової електроенергії; забезпечити високотехнологічні наукові дослідження, підготовку та підвищення кваліфікації кадрів для розвитку галузі [1, 2, 3, 7].

Список літератури:

1. Національний план дій з відновлюваної енергетики на період до 2020 року. Розпорядження КМУ від 01.10.2014 р. №902-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/>
2. REMAP – 2030. Перспективи розвитку відновлюваної енергетики в Україні до 2030 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uwea.com.ua>.
3. Стоян О.Ю. Державне регулювання розвитку вітроенергетики України: особливості, тенденції, енергетичний потенціал / О.Ю. Стоян // Теорія та практика державного управління. Зб. наук.праць. – Харків, – 2015. - №1(48). – С.118-125.
4. Всесвітня вітроенергетична асоціація (офіційний сайт) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.windea.org>.
5. Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України (офіційний сайт) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sae.gov.ua>.
6. Українська вітроенергетична асоціація (офіційний сайт) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uwea.com.ua>.
7. Грачова Л.И., Брагинец Н.В., Брагинец А.Н., Брагинец С.Н. Повышение эффективности использования нетрадиционных источников энергии в животноводческом комплексе страны; ЛНАУ, - Луганск, «Элтон-2», 2008.- 653 с.

Annotation. Raising of problem. The use of renewable energy is one of the most important directions of Ukraine's energy policy aimed at saving traditional energy resources and improve the surrounding environment. Increased use of renewable energy sources in the energy balance of Ukraine will help improve the diversification of energy sources that contribute to the energy independence of the country.

Basic material of research. Ukraine has significant potential renewable energy that can be used to improve the trade balance, create jobs and stimulate economic activity at a time when the country has overcome the critical

economic challenges such as increasing dependence on energy imports and the need to urgently upgrade outdated basic production assets in the energy sector.

The International Renewable Energy Agency (IRENA) on the results of analytical studies and taking into account the various barriers that slow down the development of renewable energy in Ukraine, have developed proposals whose implementation will accelerate the deployment of renewable energy in Ukraine:

- Modernization and efficiency of existing electricity and heating capacities from making investments in energy efficiency and renewable energy;

- Increase domestic and foreign investment in new capacity by simplifying procedures for obtaining qualifications green tariff adoption of incentives for small investors and creating financing in the form of bank debt available products such as guarantees on loans;

- Increasing awareness of the resource potential costs and benefits of renewable energy sources and develop rules, regulations, standards and definitions.

- Use of local production capacity for the creation of affordable equipment market for renewable energy;

- Development of a national plan of transmission and distribution lines, comprising more than 15% share of electricity generation from

Conclusions. *To further improve the mechanism of state regulation of wind energy Ukraine should: improve legislation in the field of renewable energy and energy in general with the approach it with European norms and standards; develop sectoral program for the development of wind energy in Ukraine; a state program of development of the industry, to develop a national plan for the development of wind power with the assistance of the European partners of Ukraine, the producers of wind electricity; provide high-tech research, training and skills development for industry development.*